

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Derengowski Jan, Skubiszewski Stanisław: Przegląd artykułów statystycznych w polskich czasopismach

Źródło:

Kwartalnik Statystyczny Tom 10 1933 zeszyt 2/3 strony 367/372

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt. „Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39« H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

Przegląd artykułów statystycznych w polskich czasopismach

Począwszy od niniejszego zeszytu *Kwartalnik Statystyczny* rozpoczyna druk przeglądu prac statystycznych, ogłaszanych w polskich czasopismach. Przegląd ma objąć prócz prac dotyczących teorii, metody i techniki statystycznej, również prace zawierające analizę wyników oraz publikację źródłowego materiału statystycznego (poza materiałem, ogłaszanym przez Główny Urząd Statystyczny).

Program powyższy będzie realizowany stopniowo.

JAN DERENGOWSKI i STANISŁAW SKUBISZEWSKI

Wykaz czasopism uwzględnionych.

Kronika dentystyczna.
Lekarz wojskowy.
Nawozy sztuczne.
Nowiny techniczne.
Nowiny społeczno-lekarskie.
Polska gospodarcza.
Polacy zagranicą.
Praca i opieka społeczna.
Prace Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen.
Przegląd intendencki.
Przegląd ubezpieczeń społecznych.
Rocznik Wyższej Szkoły Handlowej.
Rolnictwo.
Rolnik Ekonomista.
Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny.
Samorząd miejski.
Spółdzielczy przegląd naukowy.
Sprawy narodowościowe.
Życie gospodarcze a ekonomika społeczna.

Kronika dentystyczna, dwumiesięcznik, Warszawa, 1932 r. Nr. 5.

1. Dr. Witold Cybulski: *Zestawienie statystyczne pomocy dentystycznej w Polsce* (str. 174 — 178).

Autor wykazuje niedokładności statystyki lekarzy-stomatologów i lekarzy dentystów, rzuca projekt ujęcia tej statystyki oraz podaje własne zestawienie statystyczne.

Nawozy sztuczne, miesięcznik, Warszawa, 1933 r. Nr. 1.

2. Dr. Wiktor Schramm: *Ceny nawozów sztucznych* (str. 1—11). Autor podejmuje krytykę obliczeń wskaźników cen nawozów sztucznych, zestawianych przez Główny Urząd Statystyczny,

przeprowadza własne obliczenia tych wskaźników za lata 1927/28—1931/32. Przy zestawianiu własnych wskaźników autor bierze ceny fabryczne wraz z wkalkulowanymi uzupełnieniami, jak koszty transportu (o ile fabryki je ponoszą), dyskontem gotówkowej zapłaty (o ile fabryki go uwzględniają); przelicza te ceny na 1 kg składnika pokarmowego dla każdego rodzaju nawozu; mnożąc ceny ostatnio wyprowadzone przez ilość zużytego nawozu poszczególnych grup (azotowa, fosforowa, potasowa) otrzymuje sumę pieniężną zapłaconą przez rolników za wszystkie nawozy. Sumę tę dzieli następnie autor przez ilość konsumowanych jednostek nawozu, otrzymując w ten sposób cenę przeciętną na jednostkę składnika pokarmowego.

Nowiny społeczno-lekarskie, dwa razy na miesiąc. Warszawa, 1933, nr. 4.

3. Dr. G. Kremer: *Walka społeczna z rakiem* (str. 56—58). Na wstępie autor przytacza szereg liczb, dotyczących śmiertelności na raka zagranicą oraz odnośne polskie statystyki w dużych miastach i statystyki sekcyjne zakładów patologicznych. Późem, zreferowawszy ogólnikowo przebieg 3-go ogólnopolskiego zjazdu przeciwrakowego w Łodzi w październiku roku zeszłego, autor przechodzi do omówienia działalności Warszawskiego Komitetu do zwalczania raka. Analizując dane statystyczne o śmiertelności na raka i wskazując na głosy, podniesione w czasie dyskusji na zjeździe, autor dochodzi do wniosku, że rak jest chorobą uleczalną, o ile rozpoznanie nastąpi dość wcześnie.

Polska gospodarcza, tygodnik, Warszawa, 1933 r.

Zeszyt 5.

4. St. Z.: *Banki polskie na tle kryzysu światowego* (str. 142—144). Na tle światowego kryzysu banko-

wego w latach 1930—1932 autor analizuje skutki kryzysu w polskich bankach prywatnych. Artykuł uzupełniając zestawienia statystyczne, ilustrujące stan kredytów zagranicznych i wysokość wkładów w bankach polskich w latach 1931—1932 oraz liczby banków w Polsce od 1924 do 1932. Myślą przewodnią artykułu jest uzasadnienie tezy, że bankowość polska z walki z kryzysem bynajmniej nie wyszła pokonana.

Zeszyt 8.

5. T. Dziekoński: *Rozwój działalności Pocztowej Kasy Oszczędności w 1932 r.* (str. 240 — 241). Artykuł zwraca uwagę na nader pomyślny rozwój finansowy P. K. O., która pomimo kryzysu ekonomicznego z każdym rokiem wybitnie powiększa liczbę oszczędzających i stan wkładów. Rok 1932 był nowym wielkim krokiem naprzód w ogólnej działalności P. K. O. Artykuł podkreśla doniosłą rolę w życiu gospodarczym Polski tej instytucji, która, zwłaszcza przez swą pośrednią działalność kredytową, obficie zasila płynnymi kapitałami najważniejsze jego dziedziny.

Zeszyt 12.

6. Władysław Gieysztor: *Rok 1932 w pracy Gdyni* (str. 370—375). Po wstępie, stwierdzającym, że obrót zamorski Gdyni w roku 1932 jest pod względem wyników ilościowych niemal że identyczny z obrotem zamorskim w r. 1931, a pod względem jakościowym — nawet korzystniejszy, autor przechodzi do analizy obrotów poszczególnymi artykułami w latach 1928—1932. Kreśląc raczej pomyślne perspektywy handlu morskiego Gdyni na rok następny, autor podnosi jednocześnie niektóre najpilniejsze potrzeby inwestycyjne tego portu, jak np. budowę wielkiego elewatora zbożowego, urządzenie składowych placów drzewnych i t. p.

Zeszyt 13.

7. J. Tuszyńska: *Kapitały zagraniczne w spółkach akcyjnych w Polsce* (str. 405—407). Artykuł został oparty na podstawie danych statystycznych o spółkach akcyjnych, opracowanych przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu. W okresie 1.I 1930 — 1.I 1933 ma miejsce stały, aczkolwiek nieznaczny wzrost ilości spółek akcyjnych oraz kapitałów akcyjnych, przytem udział kapitału zagranicznego również stale wzrasta. Kapitał zagraniczny wykazuje wogóle zdecydowaną tendencję do lokowania się w stosunkowo niewielkiej ilości przedsiębiorstw, lecz mocnych gospodarczo i o wysokim kapitale akcyjnym oraz do zdobywania w nich wpływu przemożnego przez wykup większości akcji.

8. R. I. Szyzko: *Mniejszość polska w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich* (str. 5—8).

Praca i opieka społeczna, kwartalnik, Warszawa, 1932, zeszyt 3.

9. Stanisława Adamowiczowa: *Dynamika rozwoju ludności Europy w XX wieku* (str. 251 — 256). Autorka zajmuje się badaniem zagadnienia przyrostu naturalnego ludności w Europie po wojnie. Autorka stwierdza, iż wojna wywołała powszechny spadek liczby urodzeń w Europie, po wojnie zaś nastąpiło pewne zwiększenie się stopy urodzeń, ale w większości państw rozrodczość nie doszła do stosunków przedwojennych. W ostatnich latach (1930—1931) obserwujemy dalszy spadek urodzeń. Spadek ten dotknął specjalnie Niemcy, tak że obecnie stopa urodzeń w Niemczech jest niższa aniżeli we Francji. Opierając się na danych ewolucji rozrodczości w ciągu ostatniego stulecia i danych ostatnich, autorka uważa, iż rozrodczość będzie spadała we wszystkich państwach Europy, a w niektórych z nich nastąpi nawet zmniejszenie się liczby ludności. Wywołany tem spadek przyrostu naturalnego w najbliższych latach będzie hamowany przez zniżanie się krzywej umieralności dzięki rozwojowi nauki i postępowi higieny.

Prace Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen. Warszawa, 1932 r., zeszyt 1.

10. Michał Kalecki: *Wskaźniki spożycia i ich analiza* (str. 1—6). Autor omawia skład wskaźników spożycia, zestawianych przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen. Wskaźniki te obliczane są dla następujących artykułów: frekwencji w kinematografach, spożycia pieczywa pszennego, cukru, kawy, herbaty, piwa, tytoniu i nafty. Następnie autor grupuje oddzielnie wskaźniki spożycia miejskiego i wiejskiego, oblicza korelację dla wskaźników spożycia miejskiego, bada zależność spożycia nafty od siły nabywczej drobnego rolnictwa oraz w końcu zestawia korelację wskaźnika konsumpcji używek (cukier, kawa, herbata, piwo, tytoń) ze wskaźnikami spożycia miejskiego i wiejskiego. Autor dochodzi do wniosku, iż zestawiane przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen wskaźniki spożycia są wartościowymi symptomatami konsumpcji wiejskiej i miejskiej.
11. Ludwik Landau i Michał Kalecki: *Szacunek rozmiarów ruchu inwestycyjnego w Polsce i wskaźnik kwartalnych inwestycji* (str. 7—10). W artykule podano poprawkę szacunku inwestycji w r. 1929, ogłoszonego w zeszycie 11 Konjunktury Gospodarczej z r. 1931. Poprawka ta uwzględnia uzupełniające dane co do inwestycji pań-

Polacy zagranicą, miesięcznik, Warszawa, 1932, nr. 10.

- stwowych oraz wydatków na cele budowlane, a to na podstawie zamknięć rachunków państwowych. W związku z poprawką szacunek wartości łącznej inwestycji dokonanych w r. 1929 zwiększono o całe 180 milionów zł. do sumy 2 260 milionów złotych. Poza tym artykuł zawiera opis zmienionych wskaźników ruchu inwestycyjnego w Polsce. Wskaźniki te oparte są obecnie na danych o przewozach kolejowych wapna, o zatrudnieniu w przemyśle budowlanym, o przywozie maszyn i ich części z zagranicy oraz o zatrudnieniu w przemyśle maszynowym.
12. Bohdan Łączkowski: *Ruch cen świń w Polsce* (str. 11—14). Analizując wahania cen świń w Polsce, autor rozróżnia wahania sezonowe i cykliczne. Wahania sezonowe wykazują, iż najniższe ceny świń wypadają na styczeń, luty, najwyższe zaś na sierpień. Główną przyczyną sezonowych wahań cen nierogaczyny jest, według autora, całkowita zależność tej gałęzi produkcji od zapasów paszy. Prócz wahań sezonowych autor dowodzi, iż w Polsce, podobnie jak i w Niemczech, zaobserwować można wahania cykliczne. Okres tych wahań trwa od 3 do 4 lat i nosi miano „cyklu świńskiego”.
 13. Józef Poniątkowski: *Statystyka ruchu zapasów zbóż* (str. 15—17). Autor omawia wyniki ankiet, przeprowadzanych przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen i dotyczących ruchu zapasów zbóż w Polsce. Ankietę tę przeprowadzane są cztery razy do roku, a mianowicie 15 września, 1 lutego, 15 kwietnia i 1 lipca. Ankietami objęta jest tylko wielka własność, zgromadzona w Związku Ziemiaków.
 14. W. Skrzywan: *Stan szczególnej równowagi a badania statystyczne w ekonomice*. Jedną z poważniejszych trudności, z jakimi spotyka się analiza teoretyczna zjawisk ekonomicznych, wyrażonych konkretnymi szeregi statystycznymi, autor widzi w zmianach zakresu poszczególnych pojęć i ich wzajemnych stosunków, wywołanych w schematach teoretycznych przez stosowanie metody izolacji. Okoliczność ta stanowi słaby punkt proponowanych przez O. Langego kryteriów stosowalności metody izolacji. Autor analizuje dalej założenia metodologiczne stosowalności metody Marshalla, polegającej na badaniu stanów t. zw. równowagi szczególnej (specjalnej), ilustrując ją przykładem badania teoretycznego zależności pomiędzy ceną a spożyciem cukru.
 15. Ludwik Landau: *Sezonowość wpływów państwowych z podatków i monopolu* (str. 8—14). Autor zajmuje się wahaniami sezonowymi wpływów z podatków i monopolu w okresie lat 1927—1932. W tym celu oblicza wskaźniki sezonowości dla poszczególnych rodzajów podatków. Wskaźniki zostały zestawione z sum kwartalnych wpływów podatkowych metodą stosunków do średniej ruchomej całorocznej. Analizując przyczyny, wpływające na wahania sezonowe, autor wskazuje w zakończeniu na doniosłość tego zagadnienia dla polityki łagodzenia zachodzących w ciągu roku zmian, które wytwarzają w pewnych okresach utrudnienia dla życia gospodarczego.
 16. Józef Zagórski: *Udział surowców zagranicznych w przemyśle polskim* (str. 15—20). Autor zajmuje się badaniem udziału surowców zagranicznych w przemyśle polskim z punktu widzenia wpływu, jaki na ten udział wywierają wahania cykliczne produkcji i przekształcenia strukturalne życia gospodarczego. Badania zostały ograniczone tylko do najważniejszych rodzajów przemysłów, przerabiających surowiec zagraniczny i krajowy, a mianowicie: hutnictwa żelaznego, garbarstwa, przemysłu wełnianego. Z surowców wyłącznie otrzymywanych z zagranicy ujęty został kauczuk i miedź, przywóz których w okresie 1922—1932 uległ silnym zmianom strukturalnym.
 17. Jan Wiśniewski: *Wskaźnik cen hurtowych* (str. 21—23). Autor opisuje budowę wskaźnika cen hurtowych, zestawianego przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen.
- Przegląd intendencki, kwartalnik, Warszawa, 1933 r., Zeszyt 1.**
18. Mjr. int. Stanisław Sliwa: *Spożycie najważniejszych płodów rolnych oraz mięsa w Polsce. 2. Owies* (str. 101—113). Autor zastanawia się nad spożyciem owsa w Polsce. Zasadniczym przeznaczeniem tego zboża jest stosowanie go jako paszy treściwej dla koni. Przytoczone tablice uzmysławiają jak i gdzie rozwija się produkcja owsa i w jakim pozostaje stosunku do stanu liczebnego koni. Badając spożycie owsa w ciągu roku na 1 konia w Polsce i w szeregu innych państw, autor wskazuje na szare miejsce, jakie w tym wypadku przypada Polsce. Wreszcie autor podaje przeciętną roczną konsumpcję owsa na jednego konia według województw i powiatów i wyjaśnia przyczyny niewspółmiernego kształtowania się tej konsumpcji w różnych województwach.
- Przegląd ubezpieczeń społecznych, miesięcznik, Warszawa.**
- 1932 r. Zeszyt 10.
19. Dr. Henryk Greniewski i Antoni Wanatowski: *Statystyka wypadków przy pracy w przemyśle górnośląskim* (str. 291—294). Autorzy podają kilka zestawień, dotyczących ubez-

pieczonych, przepracowanych dni roboczych, wysokości zarobków policzalnych, liczby osób odszkodowanych, rozkładu względnie odszkodowanych według wieku, rozkładu ofiar wypadków przy pracy według wieku, według danych statystyki Zakładu Ubezpieczeń od Wypadków w Królewskiej Hucie za lata 1924—1930. Zestawienia opatrzone są pewnymi wnioskami autorów. Artykuł ma charakter raczej notatki informacyjnej.

1933 r. Zeszyt 1.

20. Jan Zawadzki: *Koszty administracyjne ubezpieczenia pracowników umysłowych* (str. 10—14). Omawiając powyższe zagadnienie, autor opiera się na odnośnych zestawieniach liczbowych, zaczerpniętych z „Rocznika ubezpieczeń społecznych” za 1929 rok i ze sprawozdań Związku Z. U. P. U., a dotyczących lat 1929, 1930 i 1931. Autor przeprowadza porównanie kosztów administracyjnych Z.U.P.U. z takimiż kosztami Kas Chorych, Spółki Brackiej w Tarnowskich Górach oraz z kosztami zakładów ubezpieczenia pracowników umysłowych zagranicą i we wszystkich wypadkach stwierdza niekorzystne dla Z. U. P. U. wyniki tych porównań. Przyczyną ma być — według autora — decentralizacja organizacyjna tego ubezpieczenia. Zeszyt 4.
21. Dr. med. Antoni Fidler: *Statystyka przyczyn inwalidztwa i leczenia zapobiegawczego Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie* (str. 210—213). Zakończenie pięcioletniego okresu istnienia Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie było dla autora pobudką do opracowania artykułu o przyczynach inwalidztwa w czasie od 1928 do 1932 r. Autor oparł swe rozważania na materiale obejmującym 863 jednorazowych odpraw, przyznanych ubezpieczonym z racji trwałej niezdolności do wykonywania zawodu. Pracę oświetlają trzy tablice statystyczne, charakteryzujące przyczyny inwalidztwa oraz przyczyny leczenia zapobiegawczego, przyczyny inwalidztwa według wieku i według płacy ubezpieczonego. Zeszyt 5.
22. Dr. H. Kłuszyński: *Rak w świetle statystyki* (str. 264—267). Oddawna ustalił się pogląd, że rak ze względu na swoje rozpowszechnienie i wysoką śmiertelność posiada doniosłe znaczenie dla ekonomiki społecznej, a więc jest chorobą społeczną. Autor obala to stanowisko udawniając cyframi, że rak odgrywa stosunkowo nieznaczną rolę w medycynie ubezpieczeniowej i dlatego do miana choroby społecznej pretendować nie może.
23. Dr. med. Antoni Fidler: *Statystyka przyczyn zgonów ubezpieczonych w Zakładzie Praco-*

owników Umysłowych w Warszawie za okres 1928—1932 r. (str. 267—270).

Rocznik Wyższej Szkoły Handlowej, rok IX.

24. Stefan Lewy: *Kształtowanie się ceny żyta* (str. 243—288). Autor zajmuje się badaniem zależności wśród czynników, wpływających na wahania cen żyta w Polsce. Czynnikami temi są: charakter produkcji danego okręgu, odległości od rynku zbytu i czynnik komunikacyjny, rodzaj ziarna i stopień jego oczyszczenia oraz wydajność z hektara. Rozpatrując po kolei te czynniki, autor oblicza współczynniki korelacji pomiędzy temi czynnikami, a cenami żyta. W wyniku swych obliczeń autor stwierdza, że: 1) układ cen jest w znacznym stopniu współzależny z układem stosunków spożycia do produkcji; poza tem istnieje w zbiorowości całkowitej współzależność z układem wskaźników gatunkowych żyta; 2) sprzyjające warunki komunikacyjne wpływają na podniesienie ceny w okręgach nadmiarowych zaś na obniżenie — w deficytowych; 3) zmiany cen przy przejściu z okręgu do okręgu, odpowiadające jednakowej zmianie stosunku spożycia do produkcji, są wyższe przy niskich wartościach średniego stosunku; 4) procentowe zmiany cen są w okręgach nadmiarowych silniejsze, niż w deficytowych; zmiany cen absolutne są w przybliżeniu równe.

Rolnictwo, miesięcznik, Warszawa, 1932.

Styczeń.

25. Inż. Szczesny Miklaszewski: *Stan akcji popierania rolnictwa*, (str. 35—62). Autor opierając się na materiale statystycznym, zebrany przez Ministerstwo Rolnictwa za pośrednictwem urzędów wojewódzkich, analizuje skutki, jakie wywołała redukcja świadczeń finansowych, samorządów na popieranie rolnictwa. Redukcja ta przede wszystkim spowodowała zmniejszenie personelu inspektorów i instruktorów rolniczych oraz personelu nauczycielskiego w ludowych szkołach rolniczych. Następnie autor omawia wyniki, osiągnięte w niektórych dziedzinach pracy nad podniesieniem rolnictwa, jak działalność przysposobienia rolniczego młodzieży wiejskiej, rezultaty konkursów urządzanych wśród samodzielnych gospodarzy, wyniki akcji organizacyjnej gospodarstw przykładowych oraz akcji kontroli mleczności krów w Polsce.

Lipiec.

26. Kpt. inten. Roman Sliwa: *Zagadnienie lniarskie w Polsce* (str. 23—60). Autor wykazuje korzyści, jakieby Polska odniosła, zastępując zagraniczne surowce włókiennicze (bawełna, juta) krajowymi surowcami, a mianowicie lmem i ko-

nopiami. Autor przyłącza szereg danych statystycznych, dotyczących handlu zagranicznego surowcami włókienniczymi, obrazuje wielkość produkcji lnianej w Polsce i zagranicą oraz zestawia rezultaty akcji, przeprowadzanej przez rząd i organizacje społeczne, w celu zwiększenia konsumpcji i podniesienia produkcji lnu.

Sierpień.

27. Mieczysław Pogorzelski: *Analiza działania zwrotów cel przy wywozie bekoni w latach 1929—1931* (str. 37—53). Autor zestawia liczbowo wyniki akcji zwrotów cel, stosowanych przy wywozie bekoni w Polsce w latach 1929—1931. Po zbadaniu kształtowania się cen polskich bekoni w Anglii i cen żywca w Polsce autor oblicza wysokość premii, która idzie na korzyść przemysłowca bekonowego i na korzyść rolnika-producenta żywca.

Listopad.

28. Witold Staniewicz i Jan Curzytek: *Wyniki badań nad opłacalnością drobnych gospodarstw w 1930/31 i 1931/32 roku* (str. 18 — 34). W pracy zostały omówione tymczasowe wyniki badań zamknięć rachunkowych drobnych gospodarstw wiejskich za lata 1930/31 i 1931/32. Badania te są prowadzone stale od r. 1926/27 przez Wydział Ekonomiki Rolnej drobnych gospodarstw Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach. Zestawiając liczby przychodu surowego i czystego oraz nakładów gospodarstwa, autorzy wykazują znaczne obniżenie rentowności drobnych gospodarstw wiejskich w latach 1930/31 i 1931/32. W ostatnim roku gospodarczym wydatki na nakłady gospodarcze oraz na utrzymanie rolnika i jego rodziny przewyższały znacznie osiągnięte przychody, tak że właściciele drobnych gospodarstw wiejskich zmuszeni byli do korzystania w tym roku z majątku czystego.

Rolnik Ekonomista, dwa razy na miesiąc, Warszawa, 1933.

Nr. 4.

29. Jerzy Gościński: *Kryzys produkcji zwierzęcej* (str. 77—86). Autor zastanawia się nad ewolucją i współmiernością cen głównych produktów zwierzęcych w Polsce oraz w kilku sąsiednich krajach środkowo-europejskich w okresie lat 1927—1932, stwierdza, w jakim stosunku pozostaje spadek cen produktów zwierzęcych do ruchu cen produktów roślinnych i omawia warunki opłacalności produkcji tych pierwszych. W końcowych wywodach autor rozważa charakterystyczne cechy polskiego eksportu produktów zwierzęcych w chwili obecnej i jego perspektywy na przyszłość.

Nr. 7.

30. Dr. J. Piekałkiewicz: *Zmniejszenie liczby inwentarza żywego* (str. 162—174). Autor rozpatruje kwestję zmniejszenia liczby inwentarza żywego w Polsce w czasie od 30 czerwca 1931 r. do 30 czerwca 1932 r. Na podstawie obfitego materiału statystycznego, uzyskanego dzięki spisom zwierząt gospodarczych, przeprowadzanym corocznie przez Główny Urząd Statystyczny, autor wyjaśnia prawdopodobne konsekwencje ogromnego zmniejszenia liczby koni do 1 roku, usiłując uchwycić współzależność pomiędzy intensywnością zmniejszenia liczby bydła rogatego i trzody chlewnej oraz współzależność pomiędzy zmianami liczebności bydła rogatego i owiec.

Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny, kwartalnik, Poznań, 1932. Zeszyt 3.

31. Dr. Marcin Nadobnik: *Ludność Polski w 1931 r.* (str. 146—154). Autor omawia tymczasowe wyniki ostatniego spisu ludności w Polsce. Liczby tego spisu autor zestawia z liczbami pierwszego spisu ludności z roku 1921. Porównując liczby faktycznego przyrostu ludności w latach 1921—1931 z przyrostem naturalnym i z bilansem wędrówek wewnętrznych, autor zajmuje się badaniem różnic tego przyrostu na terenie poszczególnych dzielnic i województw. Następnie autor podnosi, iż olbrzymi, wynoszący 18% przyrost naturalny ludności świadczy o ogromnej sile życiowej ludności w Polsce i wskazuje na znaczny postęp urbanizacji.

Samorząd miejski, dwa razy na miesiąc. Warszawa, 1932, nr. 16 — 17.

32. Jan Strzelecki: *Rozwój ludności miast polskich w okresie 1910—1931* (str. 897—910). Autor rozpatruje proces skupiania się ludności w Polsce w ośrodkach miejskich przed i po wojnie. Na wstępie autor przedstawia w krótkim zarysie proces urbanizacji w niektórych państwach europejskich i dochodzi do wniosku, iż rozwój przemysłu, środków komunikacji i handlu prowadzi za sobą wzrost osiedli miejskich i zanik wsi. Następnie autor omawia rozwój ludności miast polskich przed i po wojnie. Okazuje się, iż w stosunku do lat przedwojennych najsilniejszy przyrost ludności miejskiej po wojnie wystąpił na terenie miejscowości b. Królestwa Kongresowego i województw wschodnich, najsłabszy zaś w Małopolsce. W końcowym rozdziale autor porównywa wyniki spisów ludności w miastach w roku 1921 i 1931.

Spółdzielczy przegląd naukowy, miesięcznik. Warszawa, 1933, zeszyt 2.

33. Jerzy Kurnatowski: *Odporność kooperacji* (str. 33—39). Przytoczone dane statystyczne oświetlają rozwój spółdzielczości spożywców w szeregu krajów europejskich od 1929 r. do końca pierwszej połowy r. 1932. Zwłaszcza porównanie r. 1930 z wybitnie kryzysowym r. 1931 oraz pierwszej połowy r. 1931 z pierwszą połową r. 1932 pozwala autorowi stwierdzić, że ruch spółdzielczy pomimo ogólnej depresji gospodarczej w większości państw europejskich robi postępy, aczkolwiek nigdzie nie korzysta z subsydjów państwowych. Autor przewiduje, że niefortunne wyniki gospodarki kapitalistycznej i etatystycznej skierują wszystkie zdrowo myślące narody na drogę spółdzielczości.

Sprawy narodowościowe, kwartalnik, Warszawa, 1932, nr. 4—5.

34. Dr. Alfons Krysiński: *Ludność polska a mniejszości w Polsce w świetle spisów ludności 1921 i 1931 r.* (str. 347—391). Autor omawia zagadnienie mniejszości, analizując liczby powszechnych spisów z lat 1921 i 1931. Na wstępie autor zestawia odsetki mniejszości w Polsce i w szeregu innych państw i na podstawie tego wyciąga wnioski, że Polska okazuje się pod względem konsolidacji swej budowy etnicznej bynajmniej nie najbardziej upośledzoną: mniejszą jednolitość wykazuje bowiem nie mniej, jak 7 państw: Belgia, Z.S.R.R., Czechosłowacja, Szwajcaria, Jugosławia, Rumunia i Hiszpania. Następnie autor przechodzi do szczegółowego omówienia rozkładu terytorjalnego mniejszości w Polsce. Autor dzieli terytorjum Polski pod względem etnograficznym na trzy obszary: 1) obszar etnograficznie polski, 2) obszar względnej równowagi Polaków i mniejszości i 3) obszar wyraźnej przewagi mniejszości. Pierwszy obszar zamieszkuje 24 615 632 osób, drugi 3 071 841 i trzeci 4 253 990 osób. Odsetek ludności polskiej na obszarze etnograficznie polskim wynosi 82,2%, na obszarze względnej równowagi — 36,7% i na obszarze wyraźnej przewagi mniejszości — 16,0%. W dalszym ciągu autor dowodzi, iż w stosunku do wielkich kompleksów terytorjalnych zmniejsza się gęstość zaludnienia w miarę zmniejszania się odsetka Polaków. Bardzo dużo miejsca autor poświęca szczegółowej analizie zmian, zaszłych w okresie lat 1921 — 1931 w układzie ludności polskiej i mniejszości na terenie poszczególnych dzielnic i powiatów. W końcu autor przeprowadza

drogą szacunku podział mniejszości w Polsce na grupy językowe dla roku 1931.

Życie gospodarcze a ekonomika społeczna. Księga zbiorowa. Biblioteka Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, tom II, Lwów, 1933.

35. Dr. Zofja Daszyńska-Golińska: *Co nam mówi przyrost ludności w Polsce* (str. 87—102). Na tle luźnych uwag o trudnościach polityki populacyjnej Dr. Daszyńska-Golińska snuje swoje refleksje nad ogromnym przyrostem ludności w Polsce w ciągu ostatniego dziesięciolecia. Przegląd retrospektywny demograficznych właściwości Polski pod zaborami oraz wyniki pierwszego i drugiego spisu ludności w Polsce współczesnej posłużyły autorce za materiał do rozważań. Otóż przyrost naturalny w Polsce, który już we wszystkich zaborach był bardzo wysoki, należy nadal do najwyższych w Europie i prawdopodobnie jeszcze przez wiele lat utrzyma się na tym samym poziomie, jak tego dowodzi Stefan Sulc, dzięki pomyślniej konstrukcji ludności państwa polskiego pod względem wieku. Natomiast zniżka urodzeń, tak powszechnie znamienna dla całej cywilizowanej Europy, w Polsce zaznacza się i to już w wybitnym stopniu jedynie w wielkich miastach—wśród sfer inteligencji pracującej. Ludność miejska wzrasta znacznie szybciej, niż wiejska, czego przyczyną jest *exodus* ze wsi do miast. Autorka zaleca ufundowanie na wyższych uczelniach katedr demografii i polityki populacyjnej celem szerzenia wśród społeczeństwa zrozumienia, że należy dążyć nie do *maksymalnego*, a *optymalnego* przyrostu ludności.

Nowiny techniczne, dwutygodnik, Warszawa, 1933, nr. 19.

36. Faustyn Rasiński: *Problem zaludnienia Warszawy* (str. 15—18). Artykuł ten został napisany w związku z ogłoszeniem w Roczniku Statystycznym m. st. Warszawy na rok 1930 wyników ostatniego spisu ludności z dnia 9 grudnia 1931 roku. Załączone tablice statystyczne unaoczniają zmiany, jakie zaszły w stanie zaludnienia Warszawy w niespełna dwuletnim okresie t. j. od I.I 1930 r. do 9.XII 1931 r. Autor rozpatruje gęstość zaludnienia w poszczególnych dzielnicach i strefach miasta, analizując liczby przyrostu naturalnego, biorąc pod uwagę czynniki natury socjalnej i etnicznej i kreśli swoje wskazania, jak Warszawa powinna przygotować się do wchłonięcia nowych mas ludności, aby w niedalekiej przyszłości sprostać zadaniom kilkumilionowej metropolii.